

DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-9976-2021-10>

DR. KORBULY PÁL, SUDCA ŠTÁTNEHO SÚDU V BRATISLAVE

Mgr. František Neupauer, PhD.

Ústav pamäti národa, Bratislava

1 Úvodom

Vo svojom príspevku priblížime životný príbeh Dr. Pavla Korbuly (1906–1970). Dňa 4. mája 1934 bol ustanovený za samosudcu v trestných veciach, po roku 1948 sa stal nástrojom justície v područí komunistického režimu. Ako sudca Štátneho súdu odsúdil viac ako 500 osôb. Jeho príbeh je zaujímavý aj z ďalších dôvodov. Pred Viedenskou arbitrážou bol sudcom v Československej republike, následne na území Maďarska a po roku 1948 patril k sudcom, ktorí súdili obeť komunistického režimu. Jeho životný príbeh je príbehom muža, ktorý bol trestne stíhaný komunistickým režimom pre podporu maďarského protikomunistického povstania v roku 1956, no rovnako aj človeka, ktorý si uvedomoval svoju spoluzodpovednosť za odsúdenie nevinných ľudí a konal verejné pokánie. V tom je, zdá sa, jeho životný príbeh unikátny nielen v stredo európskom priestore, ale aj v širšom svetovom kontexte. Poslúži aj pri chápaní širšieho kontextu, kto všetko sa stal nástrojom totalitného režimu a aké pohánky ho mohli viesť k anti-demokratickým a nehumánnym rozhodnutiam.

2 Rodinný život

Pavel Korbuly sa narodil 25. septembra 1906 v obci Zemianska Olča, ktorá v tom čase patrila do okresu Čalovo (dnešný Veľký Meder). Narodil sa v rodine lekára MUDr. Desidera Korbulyho a Juliany rodenej Levicovej.² Ľudovú školu navštevoval vo svojej rodnej obci v Starej Ďale (dnešné Hurbanovo)

² Slovenský národný archív (ďalej SNA) Bratislava, fond Predsedníctvo krajského súdu Bratislava (ďalej P KS BA), Osobný výkaz Pavel Korbuly.

v rokoch 1912–1916.³ V kartotečnom lístku sudcu Korbulyho je uvedené štúdium na Gymnáziu v Komárne, no pri podrobnejšom osobnom výkaze z 12. septembra 1952 je uvedené: „*Stredoškolské štúdia konal v Trnave v rokoch 1916 – 1918, v Komárne od roku 1919 do roku 1924.*“⁴ Maturoval dňa 17. júna 1924. Vyučovacím jazykom tak v Starej Ďale ako i v Komárne bola maďarčina. Ešte predtým, ako nastúpil na vysokoškolské štúdiá v Prahe, zomrel 15. júla 1925 jeho otec Dezider, ktorý pôsobil ako okresný lekár v Starej Ďalej⁵ a zároveň bol členom *Numizmatickej spoločnosti československej v Prahe*.⁶ Svojho otca vnímal ako človeka, ktorý bol lojálnym občanom Československa. „*Otec zložil nápev k viacerým veršom Janka Jesenského a jeho jedinečnú sbierku starých mincí sme prepustili s matkou Vlastivednému museu v Bratislave.*“⁷ Po smrti otca prevzal zodpovednosť za starostlivosť o svoju rodinu. V zachovanej úradnej korešpondencii často spomína svoju mamu Julianu. Už ako mladý sudca v Galante žiadal 2. septembra 1934 Vrchný súd, „... aby mohol každodenne dochádzať do Galanty zo Starej Ďaly / kde je moja matka/.“ Poukázal na jej ťažký zdravotný stav: „*trpí ťažkou srdcovou vadou a viachodinovými záchvatmi /30 – 45 hod./*“ a „*okrem mňa žiadneho príbuzného nemá okolo seba.*“⁸ V podobnom duchu písal 31. januára 1946, keď mal byť preložený z Galanty na súd do Brezna. Už bol ženatý, mal tri deti a zároveň sa staral aj o „*starú, chorľavú matku. Tento mimoriadny sociálny stav bezpodmienečne vyžaduje moju prítomnosť v blízkosti mojej rodiny.*“⁹ Jeho mama zomrela v roku 1951.

O ďalších členoch svojej rodiny Korbuly veľa nepísal, alebo ich vôbec nespomínal. Avšak Prezídium Krajského úradu v Bratislave 8. marca 1938 informovalo: „*Krajský úrad obdržal zprávu, že Pavel Gorbuly [išlo len o skomoleninu*

³ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. jún 1945.

⁴ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. Osobní výkaz z 12. septembra 1952.

⁵ Osobné zprávy všeobecného záujmu. Úradné noviny župy nitrianskej, 1925, roč. 3, č. 16, s. 333.

⁶ Zprávy osobní. *Numismatický časopis československý*, 1925, roč. 1, č. 1, s. 162.

⁷ Priame citácie uvádzame v celom texte v presnom znení bez opravy gramatických chýb. SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. jún 1945.

⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. List z 2. 9. 1934.

⁹ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. List z 31. 1. 1946.

mena – pozn. aut.], *okresný sudca v Galante má podanú žiadosť o preloženie k okresnému súdu v Lučenci. Okresný sudca Pavel Korbuly má v Maďarsku brata, Dr. Dezidera Korbulyho, ktorý je maďarským štátnym príslušníkom a nemá do ČSR dovolený prístup. Jeho bratranec je v službách maďarského rozhlasu v Budapešti v obore politických zprav. Okrem toho má v Maďarsku niekoľkých príbuzných, medzi ktorými sú údajne aj aktívni maďarskí dôstojníci.*¹⁰ Správa o činnosti brata musela byť pre Pavla Korbulyho nepríjemná počas skoro celej jeho sudcovskej praxe. Pred rokom 1938 mal jeho brat zamietnutý vstup na územie Československa. Pred príchodom ZSSR armády do Maďarska v roku 1945 Dr. Dezider Korbuly evakuoval do Nemecka a odtiaľ odišiel do Chicaga, kde pôsobil ako lekár,¹¹ a tak po roku 1948 bolo politicky opäť negatívne hodnotené jeho nové miesto trvalého pobytu.

3 Vysokoškolák

Korbuly po ukončení gymnaziálnych štúdií začal študovať na *Fakulte vied právnických a štátnych* Karlovej univerzity v Prahe v zimnom semestri v roku 1925/26. V tom čase zimný semester začínal 1. októbra 1925 a trval do 15. februára 1926.¹² Prednášky sa konali v Karolíne a v Akadémii na Smetanovė námestí. Na základe informácií o prednáškach a rovnako aj z dokumentov, že Pavel Korbuly dňa 31. januára 1927 absolvoval prvú štátnu skúšku historicko-právnu na Karlovej univerzite, predpokladáme, že sa Korbuly ako mladý študent zúčastnil prednášok, ktoré odkrývali dejiny rímskeho práva, no rovnako práva na území Čiech, Slovenska, ako i Juhoslávie a dokonca i ZSSR. Navštevoval prednášky prof. Dr. Vančuru – Rímske právo súkromné; doc. Dr. Sommera – Dějiny římské ústavy a právní prameny římské, Repetitorium z práva římskeho; prof. Dr. Kadleca – Dějiny veřejného práva ve střední Evropě; Dějiny slovanského práva; O dějinách práva na Slovensku; prof. Dr. Stiebera – Dějiny veřejného práva ve střední Evropě; prof. Dr. Kaprasa – Dějiny práva v území republiky Československé, Dějiny

¹⁰ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473. Správa Prezídia Krajinského úradu, Bratislava, 8. 3. 1938.

¹¹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Dokumentárny materiál Korbuly a spol.

¹² Archiv Univerzity Karlovy (ďalej A UK) Praha, *Seznam přednášek, které se budou konati na Univerzitě Karlově v zimním běhu 1925-26*. Praha: Akademický senát university Karlovy v Praze.

pramenu a práva veřejného; doc. Dr. Čádu – Úvod do dějin českého práva, Národnostní otázka v českých dejinách právních; doc. Dr. Rauschera – Právní knihy české. Jejich vývoj a význam pro právo veřejné a soukromné, Mezinárodní postavení českého státu v dějinném vývoji, Repetitorium z českého práva veřejného i soukromného; prof. Dr. Hennera – Právo církevní; doc. JUDr. PhDr. Maršana – Vybrané partie z ústavních dějin českých a rakouských; doc. Dr. Saturníka – Jihoslovenské právo soukromné; Vybrané části z práva sovětského Ruska. Prednášky sa konali väčšinou v dopoludnia. Prof. Kadlec mával prednášky „*Denné mimo pondělí a sobotu*“ v čase od 8 hod. do 9 hod. Ruscherovo Repetitorium z českého práva veřejného i soukromného sa konalo v sobotu od 8 hod. do 10 hodiny. Okrem prednášok sa konali aj zväčša dvojhodinové semináre s tým, že na seminár mohol prísť len ten kto „*již přednášku blavní o příslušném odboru slyšel.*“¹³

Letný semester začínal 16. februára 1926 a končil 30. júna 1926. Prednášali prakticky tí istí vyučujúci ako v letnom semestri. Doc. Dr. Čáda prednášal Vývoj českého zřízení agrárního, Dějiny soukromého práva českého a v sobotu Nauky obecné, právo věcné a obligacní; prof. Dr. Kadlec Ústavní dějiny Moravy; doc. Dr. Rauscher Právní prameny na Slovensku, Český stát a osvícený absolutismus. Novým prednášajúcim bol doc. Dr. Boháček, ktorý prednášal Utvrzení obligací podle práva římského.

Po ukončení tretieho semestra nasledovala prvá *historickoprávna skúška* a to dňa 31. januára 1927. Absolvoval ju s hodnotením „dostatečne“. Korbuly po absolvovaní skúšky opustil Prahu a pokračoval na štúdiách práva na Komenského univerzite v Bratislave.¹⁴ Predpokladáme, že dôvody mohli byť sociálneho, či rodinného rázu (napr. aj starostlivosť o matku). Dňa 4. júna 1929 absolvoval druhú *judiciálnu skúšku* a dňa 18. marca 1930 tretiu štátno-vedeckú skúšku. S výsledkom „dobrý“ absolvoval sudcovskú skúšku u Vrchného súdu v Bratislave 20. októbra 1932.¹⁵

Akého bol národnostné zmýšľania vysokoškolák Pavol Korbuly? Podľa správy Krajinského úradu v Bratislave z 8. marca 1938 bol „*sebavedomým*

¹³ A UK Praha, *Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v zimním běhu 1925–26*. Praha: Akademický senát university Karlovy v Praze.

¹⁴ A UK Praha, fond Právnická fakulta Univerzity Karlovy, část fondu Knihy zkušebních protokolů státních zkušebních komisí při PF UK, Pavel Korbuly.

¹⁵ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473.

*Maďarom a už počas svojich štúdií na univerzite bol činníkom maďarských študentských organizácií.*¹⁶ On sám v dotazníku pre Povereníctvo SNR pre pravosúdie uvádza slovenčinu ako svoj i manželkin materinský jazyk. Uvedol, že odo dňa dosiahnutia plnoletosti sa vždy priznával k slovenskej národnosti.¹⁷

4 Pracovník v justícii a sudca v ČSR

V tridsiatych rokoch Korbuly začína pracovať na súdoch na území Slovenska. Stal sa sudcom okresného súdu v Starej Ďale (od 16. júna 1930) neskôr pôsobil na Krajskom súde v Komárne (od 1. 10. 1931), v Šahách (od 16. 3. 1932), v Komárne (od 2. júla 1932), v Lučenci (od 3. 11. 1932). Služobné miesto sudcu II. skupiny pre obvod Vrchného súdu v Bratislave mu bolo udelené 21. novembra 1932. Dňa 4. decembra 1932 začal pôsobiť na okresnom súde v Piešťanoch odkiaľ 4. septembra 1933 nastúpil na Krajský súd v Nitre. Dňa 14. apríla 1934 začal pracovať na okresnom súde v Galante. Dňa 4. mája 1934 rozhodnutím ministra spravodlivosti č. 23832/34-3 bol ustanovený za samosudcu v trestných veciach. Od 27. apríla 1934 získal pozíciu „okresný sudca“ a na tunajšom súde ostal pracovať prakticky až do 9. apríla 1946.¹⁸

Dňa 14. júla 1933 bol povolaný na prezenčnú vojenskú službu, no už 4. augusta 1933 sa vrátil do práce na súde v Piešťanoch, pretože „*dňa 2. 8. 1933 bol prepustený z voj. služby na trvalú dovolenú.*“ (do *superarbitrace*).¹⁹

Počas pôsobenia na súde v Galante mal ambíciu prejsť na pracovisko štátneho súdu v Lučenci. Dostal však zamietavú odpoveď, a tak ostal pracovať na súde v Galante.

Prečo nevyhoveli Korbulyho žiadosti o presun do Lučenca? Jednou z príčin bola informácia o pobyte jeho brata v Budapešti. „*S hľadiska obrany štátu má vojenská správa záujem na tom, aby Pavel Gorbuly nebol k okresnému súde v Lučenci*

¹⁶ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Správa Prezídia Krajského úradu v Bratislave z 8. 3. 1938.

¹⁷ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. 6. 1945.

¹⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz Pavel Korbuly.

¹⁹ Predpokladáme, že vojenskú službu vykonával v Hradci Králové, kde bol povolaný ako vojn. ppl. č. 4., no mal odklad do 1. októbra 1931. Prezenčnú službu reálne vykonával 17 dní a to od 17. júla 1933.

SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz Pavel Korbuly.

preložený, lebo je nebezpečie, že by mohol byť ľahko získaný, ako vhodný typ, maďarskou spravodajskou službou,²⁰ napísal Krajinský prezident prezídia Krajinského úradu v Bratislave. Správa došla na Vrchný vojenský súd v Bratislave dňa 11. marca 1938. V správe sa píše aj o súkromnom živote uchádzača. „Jeho snúbenica je Mária Gottliebová z Lučenca, maďarskej národnosti, židovka, ktorá má podanú žiadosť o prijatie do služby pri okresnom súde v Lučenci. Pravdepodobne z tohto dôvodu žiada okresný sudca Pavel Korbuly o preloženie do Lučencia.“²¹ Pavel Korbuly to neskôr vnímal ako veľkú ujmu vo svojom živote. Nerozumel, prečo mu nebolo dovolené ísť pracovať na súd v Lučenci. Napriek tomu, že tam nepôsobil ako sudca, zrejme aj cez svoju snúbenicu a neskôr manželku mal čulé kontakty s niektorými občanmi Lučenca. Svedectvá niektorých z nich mali dokladovať jeho jasný demokratický a pročeskoslovenský postoj. Uvedené sú v dotazníkoch napísaných po roku 1945. Korbuly napísal: „Ohľadne mojej mentality v roku 1938 v Lučenci odvolávam sa na pána hlavného súdneho radcu Františka Čekala, t. č. na Hlavnom súde v Bratislave, ktorý bol mojim prednostom v Lučenci.“ Ohľadom správania sa v rokoch 1936 až 1938 v Lučenci pripojil prehlásenie advokáta Dr. Ivana Hilmera, ktorý bol posledným československým starostom mesta Lučenec za ČSR. Hilmer uviedol: „Podľa môjho vedomia ako vo svojom úrade, tak aj v súkromnom a verejnom živote prejavoval svoje demokratické smýšľanie, bol lojalným občanom čl. republiky, proti ktorej sa ani slovom, ani činom neprevinil.“²² Rovnako sa o jeho činnosti vyjadril aj Anton Mydlo, prednosta úradu ochrany práce a Bedich Vokurka, úradník MNV v Lučenci. Obaja ako bývalí členovia Československej sociálno-demokratickej strany dosvedčili Korbulyho bezúhonnosť, no rovnako i jeho členstvo v strane pred rokom 1938. „Menovaného sme poznali, ako lojalného a demokraticke smýšľajúceho súdruha.“ Bývalá miestna organizácia soc.-demokratickej strany v Lučenci potvrdila na základe stranických záznamov a vedomostí stranícku angažovanosť sudcu Korbulyho i jeho manželky.²³

Je zaujímavé, že prevažná väčšina svedectiev v prospech Korbulyho pochádzala práve z Lučenca, kde Korbuly prakticky nežil a nepôsobil. Dokonca

20 SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Správa Prezídia Krajinského úradu v Bratislave z 8. marca 1938.

21 Ibid.

22 SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, 8. 2. 1946.

23 SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Potvrdenie z 19. 2. 1946.

sa píše o jeho členstva v sociálno demokratickej strane od roku 1936 do roku 1938, keď reálne v danom čase nebol aktívny v meste Lučenec. A vôbec, mohli sa sudcovia angažovať v politických stranách? Mohli byť sudcovia v čase existencie ČSR politicky aktívni? Mohli – dokonca sa našli aj kandidáti na poslancov. Na druhej strane štát skúmal u mladých právnikov ich politickú orientáciu. Inklinovanie ku komunistickej strane bolo zrejme neprijateľné. V roku 1930 sa skúmalo Korbulyho napojenie na komunistickú stranu. Odpoveď prišla negatívna: „Zvlášte bolo vyšetrované že menovaný v Starej Ďalej s komunistickou stranou neudržiaval a neudržiuje žiadné styky a tudiž ke komunizmu neinklinuje.“²⁴

V tridsiatych rokoch sa Korbuly zoznámil s Máriou Gottliebovou, ktorá sa narodila 5. októbra 1912 v Lučenci manželom Ermínovi a Margite. Maturovala na maďarskom Gymnáziu v Lučenci. Rovnako ako Korbuly študovala právo v Prahe. Po ukončení štúdia bola promovaná 1. júla 1937.²⁵ Podobne ako sudca Korbuly aj Mária bola v tom čase polosirota. Otec jej zomrel ešte pred nástupom na vysokoškolské štúdiá. Zaujímavosťou je, že aj jej brat Dezider (nar. 17. marca 1911) vyštudoval právo na univerzite v Prahe.²⁶ Pavel Korbuly sa s Máriou Gottliebovou oženil dňa 12. apríla 1938.

5 Sudca v Maďarsku

Arbitrážnym rozhodnutím fašistického Talianska a nacistického Nemecka z 2. novembra 1938 prišla Československá republika o územie južného Slovenska a časť Podkarpatskej Rusi. Na tomto území sa ocitlo aj mestečko Galanta, ktoré v tom čase malo 739 domov a 4305 obyvateľov.²⁷

Na tomto území sa ocitol aj Pavol Korbuly so svojou manželkou Máriou. Naďalej tu pracoval ako okresný sudca. Tu sa im narodili všetky tri

²⁴ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Zemské četnické veliteľství v Bratislavě, oddělení Zlaté Moravce.

²⁵ A UK Praha, fond Matriky Univerzity Karlovy, inventární číslo 10, Matrika doktorů Univerzity Karlovy X., s. 4504.

²⁶ A UK Praha, fond Matriky Univerzity Karlovy, inventární číslo 8, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VIII., s. 3847.

²⁷ Sčítanie z roku 1938 [online]. 1938 [cit. 10. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.upn.gov.sk/projekty/pocty-zidov-juzne-slovensko/zoznam-obci/?okres=2702>

deti: najstaršia Zuzana (február 1939), Ladislav (december 1941) a neskôr už v nových pomeroch aj najmladší syn Peter (decembra 1945).²⁸

V čase, keď Slovenská republika (1939–1945) zostrojila svoju rasovú politiku namierenú voči občanom židovskej národnosti, bolo pre zmiešané manželstvo výhodnejšie žiť na území Maďarska ako na Slovensku. Dňa 18. apríla 1939 bolo na Slovensku vydané vládne nariadenie o vymedzení pojmu „žid“ a usmernení počtu židov v niektorých slobodných povolaniach. Ak by Korbuly uzavrel manželstvo so svojou manželkou po 18. apríli 1939, tak aj on by bol pokladaný za Žida „po dobu trvania tohto manželstva“. Zároveň platilo, že ich deti, bez výnimky, by boli považované za Židov. *„Za žida sa pokladá bez ohľadu na pohlavie a štátnu príslušnosť: [...] kto je, alebo bol bez konfesie a pochádza aspoň z jedného rodiča izraelského vierovyznania.“*²⁹ Nariadenie určovalo počet Židov v pozícii advokátov (4 %), žid nemohol byť notárom, redaktorom. V podobnom duchu bol napísaný a uvedený do praxe aj tzv. Židovský kódex z 9. septembra 1944. Židia nemali volebné právo a neboli voliteľní do Snemu Slovenskej republiky ani do orgánov verejnoprávných korporácií. Žid nemohol byť advokátom, verejným notárom, civilným inžinierom, vykonávať lekárku prax a nemohol byť ani ustanovený za funkcionára štátu. Žid nemohol loviť ryby, riadiť slovenské motorové vozidlo, cestovný pas mohol mať len so zvoľením ministerstva vnútra s platnosťou najviac na 1 rok.³⁰ Práve tieto skutočnosti Korbuly zdôrazňoval, keď mu po roku 1945 vyčítali, prečo ostal v Galante a pracoval na tamojšom súde v rokoch 1938–45 pod kuratelou Budapešti. *„Bolo mi vytykané, že prečo som zostal v roku 1938 na okupovanom území. V tomto smere sa odvolávam na obsah môjho prvého dotazníka, podľa ktorého chorobou mojej manželky a odvolaním môjho pridelenia k Okresnému súdu v Lučenci som bol finančne úplne vyčerpaný. Ďalej opatrenia rázu rasového na území Slovenského štátu už boli v platnosti a tieto sa týkali mojej najužšej rodiny, keďže na území okupovanom tieto sa vzťahovali na nás iba v roku 1944. Zostal som teda na okupovanom území z týchto dôvodov.“*³¹

²⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473.

²⁹ Slovenský zákonník. čiastka 14. vydaná 20. apríla 1939, ročník 1939, č. 63. Vládne nariadenie zo dňa 18. apríla 1939 o vymedzení pojmu žida a usmernení počtu židov v niektorých slobodných povolaniach.

³⁰ 198/1941 Sl. z, Nariadenie zo dňa 9. septembra 1941 o právnom postavení Židov. V 270 paragrafoch bol ustanovený osobitný právny režim občanov židovského vierovyznania, ktorí tak stratili občianske práva.

³¹ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473.

Zdalo by sa, že Korbulyovci vďaka pripojeniu Galanty pod územie Maďarska žili v relatívne prajnejšom prostredí v čase, keď na Slovensku platili tvrdé protizidovské zákony a následne došlo k deportáciám obyvateľstva židovského pôvodu. Informácie o činnosti sudcu Korbuly však nie sú úplne jednoznačné. Uchovali sa rôznorodé výpovede. Na jednej strane vydal svedectvo záhradník Tibor Lóry: *„Ja ho tak bližšie nepoznám, nakoľko som s ním neudržiaval žiadne styky, keďže on sa choval povýšenecky. Viem však, že má manželku Židovku, ktorá chodila nakupovať do mojej záhrady v Galante ovocie. Taktiež viem, že ako Židovka pred fašistickými perzekúciami bola zachránená. Korbuly bol maďarským sudcom. [...] Nič bližšie o ňom neviem udat', iba to, že bol považovaný v Galante ako veľmi múdry človek – sudca.“*³² Ďalší z jeho súčasníkov, vtedajší riaditeľ školy a organista povedal: *„Potom počas okupácie Galanty Maďarmi [...] pôsobil ako okresný sudca.“* V tom čase bol v dobrom priateľstve s advokátom Halászom a zároveň *„vystupoval ako oddaný Maďar. Počas okupácie v Galante bolo o ňom všeobecne známe, že je rasovo zaujatý voči Židom i napriek tomu, že jeho manželka bola Židovka.“*³³ *„Či bol organizovaný v Nyílaeskej strane to neviem, avšak pamätám sa, keď som bol ako maďarskej vojak na fronte Korbuly mi zasielal rôzne noviny, medzi ktorými boli aj nyílaeske noviny ako napríklad s názvom HARC a ďalšie, ktorých názvy si už nepamätám.“*³⁴ Tieto tvrdenia Korbuly popieral. Tvrdil, že bol obeťou fašistického režimu a že sa mu vyhrážali príslušníci strany šípových krížov.

V roku 1944 došlo aj v Maďarsku k deportáciám obyvateľstva židovského pôvodu. V Galante sa to týkalo 1/4 obyvateľstva (1 176).³⁵ Medzi inými aj manželky Pavla Korbulyho. Mária sa ocitla v koncentračnom tábore. Korbuly neskôr napísal: *„Manželka bola v januári roku 1945 zatknutá pre politickú nespoľahlivosť a bola uväznená v koncentračnom tábore odkiaľ utiekla koncom marca t.r.“*³⁶ Internovaná bola v tábore v Dunajskej Strede. Na dané obdobie

³² A ÚPN Bratislava, V – 1640, Dokumentárny materiál Korbuly a spol. Výpoveď Tibor Lóry (nar. 4. 2. 1910, Galanta) z 21. augusta 1959 o 9.00 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

³³ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Dokumentárny materiál Korbuly a spol. Výpoveď Imricha Poláka (nar. 7. 2. 1909, Galanta) z 20. augusta 1959 o 14.50 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

³⁴ Ibid.

³⁵ Sčítanie z roku 1938 [online]. 1938 [cit. 10. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.upn.gov.sk/projekty/pocty-zidov-juzne-slovensko/zoznam-obci/?okres=2702>

³⁶ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. jún 1945.

spomína nasledovne: „*V zhl'adom na to, že som mal malé deti a manželka pre politickú nespoľahlivosť bola zaisťená a deti som nemohol opustiť, rozširoval som zprávy zahr. rozhlasu, sabotoval som operatívne práce, prehovoral som ľudí, aby neevakovali, v z'dor tomu, že doma sme nemali čo jesť, týždenne som donášal potraviny pre zaisťených v Dunajskej Strede.*“³⁷ Ďalej uviedol, že ak by mal v Maďarsku vplyvných príbuzných, tak „*moja manželka by bola dostala výnimku zpod rasových zákonov, ale v nedostatku takýchto spojení nedostala a bola väznená v koncentráku.*“³⁸ Príbeh Márie Korbulyovej skončil šťastlivo. Mohla sa vrátiť k manželovi a dvom malým deťom. O pár dní skočila vojna. V decembri roku 1945 sa im narodil najmladší syn Peter.

Na otázku či bol (a kým) od 29. septembra 1938 potrestaný alebo prenasledovaný, alebo mu bolo ukrivdené pre nejaký politický čin, politické presvedčenie, pre národnú alebo rasovú príslušnosť, Korbuly odpovedal: „*Áno, pre moje demokratické smýšľanie nemohol som dosiahnuť lepšie miesto a postup. V roku 1944 prednostenské miesto dostal u okresného súdu v Galante iný uchádzač. V tomto smere mne bolo ukrivdené predovšetkým režimom. Zpod vojenskej povinnosti oslobodili slobodného a mladšieho sudcu a ja v z'dor tomu, že som bol starší a ženatý a deti som mal bez opateru pre neprítomnosť manželky, mal som narukovať na rozkaz hlavného župana v Nových Zámkoch.*“³⁹ Keď mal v roku 1945 nastúpiť vojenskú službu (odvedený bol v roku 1940) „*rozkaz z adost' neučinil a nenarukoval*“. Skrýval sa.

6 Nové pomery po roku 1945

Po obnovení Československa sa prihlásil do služby v obnovenej ČSR a dňa 21. júna 1945 zložil sľub vernosti Československej republike. Pôsobil najskôr ako sudca v Galante, no podľa § 8 ods. 3 písm. b) nar. č. 99/45 Sb. n. SNR mal byť preložený na iné služobné miesto. Korbuly to odmietal. Prezentoval svoje demokratické postoje a problémy, ktoré mal na súde v časech, keď Galanta patrila pod Maďarsko. Zároveň predostrel aj rodinný stav. Chorú mamu, nezaopatrené deti. O dcére napísal: „*Zuzana aľkoľvek nie*

³⁷ Ibid.

³⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, č. 1473.

³⁹ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. 6. 1945.

je ešte školopovinná chodila do slovenskej ľudovej školy v Galante.“⁴⁰ Demonštroval postojom manželky Márie, ktorá bola národne a politicky spoľahlivá a participovala na práci ľudových súdov. Dňa 26. júla 1945 bola ustanovená za prísediacu k miestnemu ľudovému súdu v Galante.⁴¹

Dňa 31. októbra 1945 písal Pavol Korbuly „Slávnemu poverenictvu SNR pre pravosúdie v Bratislave“ žiadosť o ponechanie u okresného súdu v Galante a o prijatie do štátnej služby. V žiadosti sa píše: „Od 1. mája tohto roku som bez príjmov, lebo som dosiaľ ani preddavok na plat nedostal. Ďalej moje deti v lete tohto roku boli choré na šarlach. V mojom drubom dotazníku opísaná nútená neprítomnosť mojej manželky (práca na ľudovom súde v Galante - pozn. autora), ktorá bola spojená s veľkými výdavkami. Tieto okolnosti zaviniły že som okamžite finančne tak vyčerpaný, že pre nastávajúcu zimu vôbec nie som ničím zásobovaný. Dľa pripojeného lekárskeho svedectva moja manželka je vo vysokom stupni tehotenstva, čo znamená nové výdavky a zvýšené starosti, ktoré sa azda zdajú zdolat len tu, kde človek predsa má voľajaký zásobovací prameň. Za týchto okolností, berúc zreteľ na dnešné hospodárske ťažkosti, nemôžem sa presťahovať a dvojitú domácnosť nie som v stave viesť.“ List končí slovami: „V dokonalej úcte Pavol Korbuly“. Odpoveď na Korbulyho žiadosť bola zamietavá.

Dôvod? Informácia z roku 1938, že jeho brat Dezider je maďarským štátnym príslušníkom a sám Korbuly je „sebavedomý Maďar“ bola zrejme najdôležitejšou informáciou pre negatívne posúdenie Korbulyho žiadosti pracovať aj po roku 1945 v blízkosti Bratislavy. „Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam menovaného prevezme do služieb ČSR, ale preložíme ho do čiste slovenského kraja. Doporučuje sa preložiť ho na Okresný súd v Brežne nad Hronom,“ píše sa v správe ministerstva pravosúdia z januára 1946 podpísanej povereníkom.⁴² Ďalším dôvodom odmietnutia Korbulyho požiadaviek mohol byť list veliteľa stanice Národnej bezpečnosti, v ktorom Okresnému národnému výboru v Galante dňa 4. septembra 1945 nepotvrdil pravdivosť všetkých údajov z Korbulyho dotazníka. Národnosť Korbulyho i jeho manželky potvrdil a rovnako aj to, že sa vždy hlásili k slovenskej národnosti. Avšak na konci dodal: „obcovacia reč

⁴⁰ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Dotazník o osobných pomeroch a k zisteniu štátoobčianskej a národnej spoľahlivosti štátneho a verejného zamestnanca. 24. 6. 1945.

⁴¹ Ibid.

⁴² SNA Bratislava, fond P KS BA, Ministerstvo pravosúdia. 18. 1. 1946.

*v jeho domácnosti je z väčšej časti slovenská a len z menšej časti maďarská.*⁴³ Slovo „maďarská“ je v danom liste podčiarknuté. Nepomohlo ani to, že sa k slovenskej národnosti hlásil už počas sčítania obyvateľstva z 1. decembra 1930, keď žil v Starej Ďali (č. domu 269), ako mu to 24. októbra 1945 potvrdil aj Štátny plánovací a štatistický úrad. Preverovacia komisia dňa 20. decembra 1945 rozhodla: „*Navrhujem preložiť zamestnanca na iné služobné miesto mimo terajšieho služobného pôsobiska, na jeho vlastné trovy ...*“ Nasledovalo rozhodnutie o tom, že Korbuly mal byť „ihneď a bezpodmienečne“ zbavený služby na Okresnom súde v Galante a nastúpiť do pozície sudcu v Brezne na základe dekrétu Povereníctva Pravosúdia č. 27 753/45-1 zo dňa 12. januára 1946. Korbuly sa bránil. Dňa 31. januára 1946 napísal odvolanie, v ktorom prosí: „*ráče mňa dočasne ponechať u tunajšieho súdu aspoň do 1. mája roku 1946.*“ Dôvodom bol zdravotný stav ani nie mesačného syna Petra liečeného na očnej klinike Štátnej nemocnice v Bratislave. „*Naše dieťa z ústavného liečenia prepustené nebolo a po jeho odchode z nemocnice načím ho dopraviť do nemocnice týždenne raz.*“ Ďalej poukázal na to, že domá má ešte dve maličké deti a „*starú, chorľavú matku. Tento mimoriadny sociálny stav bezpodmienečne vyžaduje moju prítomnosť v blízkosti mojej rodiny.*“⁴⁴

Odpoveď bola opäť zamietavá, no Korbuly sa nevzdáva, píše znova a znova. „*Ohľadne mojej mentality v roku 1938 v Lučenci odvolávam sa na pána hlavného súdneho radcu Františka Čekala, t. č. na Hlavnom súde v Bratislave, ktorý bol mojim prednostom v Lučenci, na p. Alexandra Peterňáka, hl. súdneho radcu t. č. na Krajskom súde v Bratislave a na p. vedúceho štátneho zástupcu Jána Novomeského na Štátnom zástupiteľstve v Bratislave.*“⁴⁵ Pripája ďalšie mená, ktoré majú potvrdiť jeho oddanosť Československej republike. Neskôr v dotazníku z 18. februára 1946 čiastočne rezignovane píše: „*S úctou som vzal na vedomie, že na pri-navrátanom území nemôžem ostať, ale prosím, aby mi bolo pridelené služobné miesto na Okresnom súde v Trnave, alebo v Malackách, alebo v Piešťanoch, alebo v Trenčíne, alebo v Žiline.*“ Dáva do popredia sociálne a zdravotné hľadisko: „*Náš najmladší syn Peter bol totiž dlho liečený v Štátnej nemocnici v Bratislave a je stále pod lekárs-kým dozorom a je obava, že podnebie v Brezne nad Hronom (dnešné Brežno) bude*

⁴³ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Okresný národný výbor Galanta, 4. 9. 1945.

⁴⁴ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, List Korbulyho z 31. 1. 1946.

⁴⁵ Ibid.

mu škodlivé, čo môžem dokázať aj lekárskeym svedectvom, a preto úctive prosím, ráčte nás preložiť na niektorý z boremenedených okresných súdov miesto preloženia na Okresný súd v Brezne nad Hronom.“ Nestalo sa. Korbuly bol premiestnený na pozíciu sudcu v Brezne.⁴⁶

Na súd do Brezna nastúpil 9. apríla 1946. S účinnosťou od 1. januára 1947 bol menovaný za „súdneho radcu“ a zároveň za „súdneho radcu a predsedu okresného súdu“. Ešte aj v júni 1946 opätovne požiadal preverovaciu komisiu, aby mohol pracovať inde ako v Brezne, no komisia jeho žiadosť opätovne zamietla. V Brezne nad Hronom pôsobil do októbra 1948.

Predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici bol nadmieru spokojný s činnosťou sudcu Pavla Korbulyho. Poverenictvu spravodlivosti napísal: *„Po odchode takeého mimoriadne usilovného pracovníka, akým bol doterajší predseda Korbuly, možno očakávať len úplné ochabnutie výkonu tohto súdu, lebo auskultant Dr. Jávora – Jedlička schopný je toho času len ku výpomocným prácam v pozemkovej knihe.*“ Ďalej vyzdvihol „nadľudskú prácu“, ktorú vykonal predseda okresného súdu Korbuly. Prepustený zo služby okresného súdu v Brezne bol až 6. novembra 1948.⁴⁷

Dňa 22. októbra 1948, s účinnosťou od 24. októbra 1948 sa stal sudcom Štátneho súdu v Bratislave na základe menovania prezidentom Klementom Gottwaldom.⁴⁸

Bola táto negatívna skúsenosť Korbulyho so štátnou správou po roku 1945 spúšťáčom jeho spolupráce s komunistickým režimom po roku 1945? Jeho neskoršie členstvo v Komunistickej strane Slovenska súviselo s jeho predchádzajúcou činnosťou v sociálno-demokratickej strane pred rokom 1938, alebo tomu tak bolo v duchu budovania lojality novému zriadeniu? Domnievame sa, že snáď najväčší podiel na jeho následných rozhodnutiach mala osobná rodinná dráma. Skúsenosť syna, ktorý v pomerne mladom veku prichádza o otca. Skúsenosť manžela, ktorého manželka sa ocitá v koncentračnom tábore. Skúsenosť otca rodiny, ktorý má v roku 1948 tri malé deti a snaží sa pre nich vytvoriť dobré podmienky pre život. V tomto duchu môžeme chápať Korbulyho smerovanie na pozíciu pracovníka Štátneho

⁴⁶ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Dotazník z 18. 2. 1946.

⁴⁷ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz Pavel Korbuly.

⁴⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz Pavel Korbuly.

súdu v Bratislave. Druhou stranou mince je miera participácie a samotné stotožnenie sa prvorepublikového sudcu Korbulyho s nedemokratickou súdnou praxou.

7 Sudca v Bratislave

Korbuly ukončil svoju kariéru sudcu v Bratislave, kde najskôr pôsobil na Štátnom súde (1948–1952) a po jeho zrušení na krajskom súde. Bol vedúcim Krajskej súdnej rady v Bratislave (1953–1955).

Štátny súd začal pôsobiť na území bývalej ČSR podľa zákona 232/1948 Zb. zo dňa 6. októbra 1948. Predpokladom pre jeho vznik bol v ten istý deň prijatý zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky. Paragraf 17 jasne definoval, že Štátny súd rozhoduje o trestných činoch podľa zákona č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky: a) zločiny, na ktoré sa vzťahuje trest smrti alebo trest odňatia slobody dlhší ako 10 rokov b) iné zločiny, ak obžalobca navrhne pojednávanie pred Štátnym súdom. Senáty Štátneho súdu boli päťčlenné a skladali sa z dvoch sudcov z povolania a troch sudcov z ľudu. Štátny súd i Štátna prokuratúra sa zriadili so sídlom v Prahe s pôsobnosťou pre celé územie ČSR.⁴⁹

Dňa 2. novembra 1948 začína svoju činnosť na Štátnom súde v Bratislave v pozícii námestníka Štátneho súdu v Prahe sudca Karol Bedrna. Pavol Korbuly začal pôsobiť na Štátnom súde v Bratislave od 8. novembra 1948. Pred ním začali na súde pôsobiť Václav Hamák (od 2. novembra 1948), Vojtech Gemeiner (od 4. novembra 1948), Ladislav Breuner, Ladislav Botto, Peter Mázik, Ján Mitošinka, Imrich Skarba (všetci od 3. novembra 1948), Ján Cincík (od 6. novembra 1948). Po ňom nastúpili na pozície sudcov Štátneho súdu Pavol Kešiar (od 11. novembra 1948) a Antónia Lišková (od 13. novembra 1948).⁵⁰ Do konca mesiac novembra bol počet sudcov Štátneho súdu dvanásť. Na činnosti Štátneho súdu v Bratislave, okrem spomenutých dvanástich sudcov z povolania, sa podieľali v niektorých časových

⁴⁹ Sbíрка zákonů republiky Československé, roč. 1948, částka 85, vydaná 16. 10. 1948. Zákon č. 232 ze dne 6. října 1948 o státním soudu, s. 1473–1480.

⁵⁰ LETZ, Róbert. Štátny súd a jeho činnosť v rokoch 1948–1952. In: NAGY, Imrich a Pavol MALINIÁK (eds.) *Acta historica Neosoliensia*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2014, s. 108, s. 105–119.

úsekoch ďalší dvanásť sudcovia⁵¹ a rovnako aj sudcovia z Ľudu. Štátny súd sa stal nástrojom v zápase s odporcami komunistického režimu.

Pri hodnotení činnosti Štátneho súdu za rok 1950 sa ako nedostatok práce uvádzali informácie o prísnejšom judikovaním Štátneho súdu v Prahe v porovnaní s jeho oddeleniami v Brne a Bratislave. Priemer uložených trestov na jedného odsúdeného bol v Prahe 11,3 roka, v Brne 10,5 roka a Bratislave 7,5 roka. V Prahe vyniesli senáty Štátneho súdu 1,5% oslobodzujúcich rozsudkov, v Brne to bolo 5,5% a v Bratislave až 20%.⁵² V roku 1949 vyniesol Štátny súd 57 rozsudkov smrti (z toho bratislavské oddelenie 4), v roku 1950 išlo o 58 rozsudkov smrti (z toho bratislavské oddelenie 5), v roku 1951 to bolo 57 rozsudkov smrti (z toho bratislavské oddelenie 7) a v roku 1952 až 73 rozsudkov smrti (z toho bratislavské oddelenie 8).⁵³ Zatiaľ najpresnejšie údaje hovoria o počte odsúdených 15 630 v českej časti štátu⁵⁴ Senáty bratislavského oddelenia Štátneho súdu mohli reálne odsúdiť asi 2 884 osôb.

Sídlom Štátneho súdu v Bratislave bol od 5. marca 1949 Justičný palác (Záhradnícka ulica). Predtým, od 2. novembra 1948 sídlil na Michalskej ul. 1 (dnešná Univerzitná knižnica).⁵⁵ Pôsobil na území ČSR celkovo štyri roky a dva mesiace a stal sa nástrojom represívneho mocenského systému. Väčšina jeho rozsudkov bola v neskorších rehabilitačných konaniach

⁵¹ Konkrétne: Štefan Breier, Ladislav Breuer, Jozef Buzna, Mstislav Dub, Mikuláš Holländer, František Murgaš, Vlasta Ottingerová, Jozef Pavelka, Ľudovít Petráš, Andrej Ronchetti, Ján Šajban, Alžbeta Trattnerová, Dominik Turčan, Samo Zamboj; VOREL, Jaroslav, Alena ŠIMÁNKOVÁ a Lukáš BABKA. *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech. II.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004, s. 53–56.

⁵² KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce.* Praha: Mladá fronta, 1993, s. 116.

⁵³ K jednotlivým prípadom bližšie pozri GULA, Marián a Peter DINUŠ. Zoznam popravených. In: MIKLOŠKO, František, Gabriela SMOLÍKOVÁ a Peter SMOLÍK (eds.). *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948–1989. II.* Prešov: Vydavateľstvo M. Vaška, 2001, s. 484–512; V roku 1948 oddelenie Štátneho súdu v Bratislave odsúdilo na smrť päť osôb. Čísla vzťahujúce sa na bratislavské oddelenie Štátneho súdu sú získané výskumom Róberta Letza v ŠA Bratislava, fond Štátny súd. Publikované v LETZ, Róbert. Štátny súd a jeho činnosť v rokoch 1948–1952. In: NAGY, Imrich a Pavol MALINIÁK (eds.) *Acta historica Neosoliensia.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2014, s. 108, s. 116.

⁵⁴ Slovenský národný archív (SNA) Bratislava, fond Ministerstvo spravodlivosti SSR (MS SSR), karton č. 61. Federální shromáždění ČSSR. Informativní zpráva o dosavadní činnosti komise FS pro dozor nad rehabilitací. Praha 16. 4. 1969. Publikované v príspevku LETZ, Róbert. Štátny súd a jeho činnosť v rokoch 1948–1952. In: NAGY, Imrich a Pavol MALINIÁK (eds.) *Acta historica Neosoliensia.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2014.

⁵⁵ *Ibid.*, s. 105–119.

zrušená.⁵⁶ Pracovná činnosť sudcov bola ovplyvňovaná Štátnou prokuratúrou. „*Bežnou praxou boli predporady prokurátora Štátnej prokuratúry s predsedom senátu Štátneho súdu, v roku 1950 s celým senátom a so zástupcom ŠtB. Vychádzalo sa z potreby jednotnosti judikatúry, pričom prokurátor mal byť o danej trestnej veci lepšie informovaný ako senát.*“⁵⁷ A zároveň to bola často prokuratúra, ktorá kritizovala sudcov, ak nakoniec nevyriekli prísnejšie rozsudky, či absolútne tresty. Bol to aj prípad sudcu Ladislava Breuera, ktorý pod tlakom a neskôr v dôsledku vypočúvania vojenskou kontrarozvedkou spáchal v októbri 1952 samovraždu.⁵⁸ Jeho syn Peter neskôr spomína na činnosť svojho otca slovami: „*Všetci sudcovia, ktorí sú tam podpísaní, to sú starí sudcovia, ktorí študovali ešte za prvej republiky. Celý ten personál. Oni (komunistický režim – poznámka autora) potrebovali takýchto ľudí, aby cez takúto prácu [...] tomu dali pečať zákonnosti. Oni sa neprežentovali ako banda zabijakov, celý ten aparát. Všetko bolo legálne ...*“⁵⁹

Pavol Koruly sa počas práce na súde hlásil k československej štátnej príslušnosti, rím. kat. vierovyznaniu, slovenskej národnosti. „*Píše na stroj, mimo št. jazyka hovorí česky, maďarsky a málo nemecky.*“⁶⁰ Dňa 2. februára 1949 vykonal prísahu podľa § 4 zákona č. 270/1948 Zb. z.⁶¹ V novembri 1949 žiadal Národný výbor v Bratislave o pridelenie bytu. Stanovisko Národného výboru v Bratislave (bytové oddelenie) bolo negatívne „*pre nedostatok voľných bytov*“.⁶² Jeho miestom trvalého pobytu v Bratislave sa nakoniec stala Žilinská ulica č. 14, IV. poschodie. Manželka v tom čase študovala na Maďarskej vysokej škole pedagogickej v Bratislave⁶³ pracovala a prejavovala sa „ako dobrá členka KSS.“⁶⁴ Neskôr pracovala v Slovenskej akadémii vied – filmový ústav ako dokumentátor.⁶⁵

⁵⁶ Ibid., s. 118.

⁵⁷ Ibid., s. 109.

⁵⁸ Ibid., s. 112; alebo RAŠLA, Anton. *Zastupoval som československej štát.* Prešov: Privatpress, 1999, s. 239.

⁵⁹ Filmový dokument *Zdenka* (réžia: Iva Kúšiková, Slavomír Zrebný, 2013).

⁶⁰ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz z 12. 9. 1952.

⁶¹ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Osobný výkaz Pavel Korbuly.

⁶² SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Národný výbor v Bratislave, 5. 11. 1949.

⁶³ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Dokumentárny materiál Korbuly a spol. Výpoveď Imricha Poláka (nar. 7. 2. 1909, Galanta) z 20. augusta 1959 o 14.50 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

⁶⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Dokumentárny materiál Korbuly a spol. Výpoveď Helena Kyseľová Kyseľová rod. Pelikánová (nar. 6. 10. 1910 v Kovarciach, okres Topoľčany) z 25. augusta 1959 o 8.00 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

⁶⁵ A ÚPN Bratislava, I. správa ZNB, reg. č. 46598.

Ústav pamäti národa (ÚPN) spracúva databázu súdených a odsúdených Štátnym súdom v Bratislave. Podľa približne 76-percentného spracovania projektu ÚPN bolo v súdnych pojednávaniach Štátneho súdu v Bratislave, v ktorých bol ako člen senátu alebo jeho predseda účastný sudca Pavol Korbuly, odsúdených 518 osôb.⁶⁶ Po celkovom spracovaní databázy budeme vedieť presnejšie údaje, no už dnes vieme, že patril k sudcom, ktorí sa podpísal minimálne pod 1/6 rozsudkov Štátneho súdu v Bratislave. Podobný počet odsúdených môžeme pripočítať sudcovi Václavovi Hamákovi či Vojtechovi Gameinerovi. V rámci tejto štúdie sa nevenujeme podrobnejšej analýze súdnych rozhodnutí, no za zmienku stojí pohľad syna Petra na súdnu prax svojho otca. „*Otec mal tú celú dimenziu pred očami. Vedel koho odsúdil. Vedel, čo tí ľudia trpeli. Musel to vedieť, pravdaže. To že o tom nikdy nebovoril, to je iná záležitosť. [...] Zrejme od prípadu do prípadu bol do tobo viac zatiabnutý a potom už bolo neskoro odísť. Potom odišiel od súdu. Oni ho vyhodili fakticky. Oni ho degradovali a poslali do penzie v roku 1954 ako chorého človeka.*“⁶⁷

Celý prechod agendy zo Štátneho súdu na krajské sudy sa uskutočnil od 1. novembra 1952 „... s výnimkou cirkevných a vojenských vecí, ktoré ostali v kompetencii Štátnej prokuratúry a Štátneho súdu až do konca roka 1952, teda do ich zrušenia. Jadro agendy Štátneho súdu (až 60 %) pripadalo na vtedajší Bratislavský kraj. Z tobo vyplynula väčšia dôležitosť Krajského súdu v Bratislave, ktorý túto agendu prebral.“ Tu začal pracovať Pavol Korbuly, no jeho sudcovská kariéra sa pozvoľne uberala k zániku. Dňa 28. mája 1954 mu bol pozastavený základný plat, pretože od 20. marca 1954 pre chorobu nevykonával prácu sudcu. Pre zaujímavosť, ako sudca Krajského súdu mal základný plat v IX. prac. triede v sume 10 500 Kčs v starej mene a od 1. júna 1953 v sume 2 100 Kčs v novej mene.⁶⁸

Neskôr, keď ho vyšetrovali za jeho protištátnu činnosť, vyšetrovateľ zhodnotil jeho kariéru slovami: „*Po oslobodení sa vedel zase rýchlo preorientovať vstupom do radov KSS, čím mienil zakryť svoju minulosť a tiež dosiahnuť kariéru, čo sa mu do značnej miery aj podarilo, nakoľko sa dostal na Štátny súd v Bratislave.*“⁶⁹ V rokoch 1953–

⁶⁶ Informácia od Lukáša Obšitníka, pracovníka Ústavu pamäti národa zo 14. októbra 2021.

⁶⁷ Filmový dokument *Zdenka* (réžia: Iva Kúšiková, Slavomír Zrebný, 2013).

⁶⁸ SNA Bratislava, fond P KS BA, Korbuly Pavel, Korbuly Pavel, č. 1473.

⁶⁹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

1955 bol vedúcim Krajskej súdnej rady v Bratislave, kedy bol pozbavený tejto funkcie ako nespoľahlivý a neskoršie vylúčený z radov KSČ.⁷⁰

8 Rok 1956 a väzeň Korbuly (vo väzbe od 30. júla 1959)

Po východonemeckom protikomunistickom povstaní v roku 1953 došlo k ďalším protikomunistickým povstaniam v Poľsku i v Maďarsku v roku 1956. V Maďarsku išlo o celonárodné povstanie s cieľom získať neutralitu, vymaniť sa z područia ZSSR.

Podľa správy vyšetrovateľa to bola práve revolúcia v Maďarsku, ktorou vyvrcholila činnosť Korbulyho pri „*podvracaní ľudovodemokratického zriadenia*.“⁷¹ Činnosť vykonával v spolupráci s druhým obvineným Štefanom Fesztyom.⁷² s ktorým rozoberali ústne i v listoch situáciu v Maďarsku. Štátne zriadenie v ČSR nazývali šovinistickým a vzájomne sa utvrdzovali, „*že v najbližšej dobe musí dôjsť k vytvoreniu tzv. Európskej federácie*.“⁷³ Zároveň sa nádejali, že sa protikomunistické povstanie rozšíri aj na územie ČSR. Verili, že jedine federácia uspokojí ľud v Európe, lebo bude môcť „... *každý národ žiť slobodne, každý podľa svojho národného jazyka a v takej tretej demokracii, nebude tam diktovať nikto ak v komunizme*.“⁷⁴ Korbuly na svoju obhajobu povedal, že sa trestnej činnosti dopustil „*z toho dôvodu, nakoľko sa cítil byť poškodený, keď bol pozbavený sudovskej činnosti*.“⁷⁵ Dôvodom takýchto úvah bola ujma v rodine Korbuly. On bol pozbavený funkcie sudcu a jeho manželka prišla o vysokú funkciu v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve (SPN).

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

⁷² Štefan Feszty (nar. 3. 9. 1897 v Hurbanove), bývalý veľkostatkár a od roku 1957 invalidný dôchodca. Vo väzbe bol od 25. augusta 1959. V Hurbanove kolaboroval s Nemcami a za túto činnosť bol ľudovým súdom odsúdený na 2 mesiace straty slobody a na 5 rokov mu boli odňaté občianske práva. Zároveň mu boli konfiškované majetky a naposledy, v roku 1955, posledný statok nazývaný „Kingyes“.

A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol.

⁷³ Neskôr to Feszty popieral, že je to inak napísané v zápisnici, ako to myslel: „*Nasir urobil dobrý krok na zjednotenie Arabov a to som uviedol ako príklad, ak treba národnosti zjednotiť*.“

A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zápisnica o odvolacom pojednávaní na Najvyššom súde v Prahe z 22. marca 1960. Predseda senátu Dr. František Stýblo.

⁷⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Uvalenie väzby Štefana Feszty.

⁷⁵ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

Korbuly v roku 1956 a následne i v ďalších rokoch písal listy na ambasády západných krajín, ako i jednotlivcom. Listy písal anonymne resp. sa podpísoval v mene „bratislavských Maďarov“, „Spolok Maďarov na Slovensku“, „Bratislavské zvony“.

Podľa výpovede Imricha Poláka písal Korbuly anonymné listy na podporu protikomunistických povstalcov v Maďarsku už koncom októbra 1956 alebo začiatkom novembra 1956. Ďalšie anonymné listy prišli v roku 1957. Imrichov Polák uvádza: „... list prišiel asi 6. novembra 1957 v modrej obálke riadnou poštou, adresovaný na moju adresu, písaný v maďarskej reči na písacom stroji.“⁷⁶ Polák všetky listy odovzdal vtedajšej polícii v Senci. Polák predpokladal, že tieto listy dostával od osoby, ktorá s ním bola v spojení, „keď pôsobil ako riaditeľ školy a organista v Galante počas maďarskej okupácie.“ Keď mu bolo počas výsluchu povedané, že adresátom listov bol Pavel Korbuly, poukázal na jeho angažovanosť v Galante v rokoch 1938–1945 i na jeho štúdium na gymnáziu v Komárne, ktoré viedli benediktíni. Svoju výpoveď ukončil slovami: „... divil som sa tomu, ako mohol tak vysoké miesto zastávať na Štátnom súde v Bratislave, keď za okupácie Galanty Maďarmi bol tiež dost' vysoko verejne činný.“⁷⁷ V rovnakom čase ako Polák, obdržal listy aj záhradník Tibor Lóry, vo svojej výpovedi z 21. augusta 1959 uviedol: „Nakoľko som videl, že tento dopis je taký povzbudzujúci k maďarskej kontrarevolúcii som ho po prečítaní spálil aj za prítomnosti mojej manželky.“⁷⁸ Listy boli adresované aj manželke Ladislava Kyseľa, ktorej rodičia žili v Hurbanove. Kyseľ nepotvrdil ich prijatie a na konci výpovede povedal: „K tomu však chcem ešte podotknúť, že v určitej dobre naša poštová schránka bola pokazená a takto sme mali podozrenie, že deti z okolia nám vybrali poštové zásielky, ktoré potom prípadne zničili a tým sa aj mohlo stať, že takto sa mohli aj predmetné anonymné dopisy stratiť, bez toho, aby sme ich boli dostali do svojích rúk.“⁷⁹ Helena Kyseľová rod. Pelikánová poznamenala na adresu Korbulyho, že ho pozná

⁷⁶ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Výpoveď Imricha Poláka (nar. 7. 2. 1909, Galanta) z 20. augusta 1959 o 14.50 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

⁷⁷ Tamtiež.

⁷⁸ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Výpoveď Tibor Lóry (nar. 4. 2. 1910, Galanta) z 21. augusta 1959 o 9.00 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

⁷⁹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Výpoveď Ladislav Kyseľa (nar. 9. 6. 1896, Spišské Podhradie) z 2. septembra 1959 o 8.30 hod. Protokol o výsluchu svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

z čias, keď žil v Hurbanove, kde pôsobil aj jej otec v pozícii obecného notára. Jej rodičia z Hurbanova v roku 1938 „evakovali pred maďarskou okupáciou.“⁸⁰ Podľa správy vyšetrovateľa sa anonymné listy dostali k „viac ako 10-tim osobám maďarskej národnosti bývajúcim v južnej časti Slovenska.“⁸¹

Oveľa závažnejšie bola hodnotená Korbulyho korešpondencia s ambasádami západných krajín: americké veľvyslanectvo v Prahe (október 1956), rakúsky generálny konzulát v Bratislave (október 1956, v roku 1957 aj v roku 1958). Od roku 1956 až do svojho zaistenia napísal viaceré listy aj na veľvyslanectvá Kanady, Švajčiarska, Švédska. V rámci reakcie na hlasovanie o situácii v Maďarsku na pôde Organizácie spojených národov (OSN) začal koncom roku 1957 a začiatkom roku 1958 písať Korbuly aj ďalšie listy na zastupiteľské úrady Juhoslávie, Indie, Fínska. „Vo svojich dopisoch uvádzal, že maďarský národ žije teraz v Maďarsku pod otrockým jarmom, že tí občania maďarskej národnosti, ktorí boli po roku 1918 prítelení neprávom k cudzím štátom, trpia pod národnostným útlakom, v čom samozrejme zahrnul aj ČSR.“⁸²

Dňa 27. októbra 1956 adresoval Korbuly svoj prvý list na generálny konzulát Rakúska v Bratislave. Bol napísaný v maďarčine: „Hlbokoctený Konzulát! Rozumiem nemeckému jazyku ale neviem nemecky písať, preto prosím o prepáčenie, že maďarsky píšem. Od kedy Vaša krajina s veľkou minulosťou znovuzískala svoju slobodu, stále s radosťou počúvam Vaše rozhlasové relácie, ktoré majú vysokú úroveň. Dovoľte mi, aby som ako jeden bratislavský občan vyslovil, čo najhlbšiu vďaku Vášmu šľachtnému štátu za pomoc, ktorú ste poskytli v prospech trpiaceho Maďarska, o čom som sa dozvedel dnes ráno z rozhlasovej relácie. Hoch Osterreich!!! (Nech žije Rakúsko – pozn. prekl.)“ Namiesto podpisu je uvedené: „Bratislavské zvonky. PS: Nie preto, žeby som si Vás nevážil nepodpisujem sa svojím menom.“⁸³

V maďarskom jazyku napísal list na veľvyslanectvo Spojených štátov amerických v Prahe „počas kontrarevolúcie v Maďarsku“. List obsahuje informáciu o mieste (Bratislava) i dátum 25. október 1956. Píše sa v ňom: „Hlboko ctené Americké Veľvyslanectvo! Pre jediného opravdivého Boha prosím Vás, pomôžte

80 A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Výpoveď Helena Kyseľová Kyseľová rod. Pelikánová (nar. 6. 10. 1910 v Kovarciach, okres Topoľčany) z 25. augusta 1959 o 8.00 hod. Protokol o vypočutí svedka. Krajská správa Ministerstva vnútra, Bratislava.

81 A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

82 Ibid.

83 A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Preklad listov Pavla Korbulyho.

za slobodu bojujúceho Maďarsku. S hlbokou úctou Bratislavskej zvonu a bratislavskí Maďari.“

Dňa 27. októbra 1956 napísal Korbuly rukou písaný list na generálny konzulát Rakúska v Bratislave: „*Veľvážení páni! Prijmite od jedného tu bývajúceho Maďara horúci stisk ruky za preukázanú pomoc, ktorú ste poskytli trpiacemu Maďarsku. Nech Vám za to Pán Boh zaplatí a nech požehná Váš štát. Jeden tu bývajúci Maďar a jeho rodina, a bratislavskí Maďari.*“ S dátumom 5. november 1958 je list písaný na generálny konzulát Rakúska v Bratislave. Píše sa v ňom: „*Z príležitosti maďarského oslobodzovacieho hnutia v roku 1956 prejavujem z vdáčného srdca nikdy nebhynúcu vďaku za Vašu veľkodušnú pomoc, ktorú ste poskytli – prejavili voči našim maďarským bratom. S hlbokou úctou SPOLOK HORNOZEMSKÝCH MAĎARKOV.*“⁸⁴ Listovú zásielku zadržal poštový úrad 6. novembra 1958 s odôvodnením: „*Predmetná listová zásielka bola prerokovaná a v zmysle § 4 ods. b) poštových pravidiel vzhľadom na závažný obsah smerujúci proti nášmu ľudovodemokratickému zriadeniu odovzdaná príslušníkom VB na ďalšie pokračovanie.*“⁸⁵ S rovnakým zdôvodnením boli zaistené ďalšie dve zásielky, z ktorých jedna smerovala na generálny konzulát v Bratislave z októbra 1956⁸⁶ a ďalšia na americké veľvyslanectvo v Bratislave.⁸⁷

Na fínske veľvyslanectvo v Prahe bol adresovaný list z 1. januára 1958. List bol napísaný v kritickom duchu ako reakcia na to, „... že v spojitosti so slávnym maďarským Bojom za slobodu v roku 1956, práve Vaši predstavitelia pred Organizáciou spojených národov hlasovali práve proti tomuto maďarskému stanovisku a práve v tejto veci.“ Zároveň v liste jasne prezentoval svoj náhľad na situáciu Maďarov po roku 1918: „*Váš chybný a mylný krok, odstrčil od seba milióny rúk poctivých Maďarov, ktorí sú dnes z jednej časti pod otrockým jarmom v Maďarsku a druhá časť je v cudzích štátoch neprávom pričlenená – privtelená počínajúc rokom 1918. Vy dobrí viete, že čo znamená žiť ako treťoradá osobnosti pod útlakom cudzieho štátu, lebo ste to skúsili na svojich vlastných deťoch, a preto aj dnes tieto zato trpia! Z Vašej strany odzneli Vaše tvrdé slová, ktoré popierajú svojich bratov, ale my veríme v Boha, že neopustí*

⁸⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Preklad listov Pavla Korbulyho.

⁸⁵ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zápisnica. Poštová ohlasovňa a úložňa Trnava, 10. 11. 1958.

⁸⁶ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zápisnica. Poštová ohlasovňa a úložňa Trnava, 29. 10. 1956.

⁸⁷ Ibid.

maďarský národ a príde tá šťastná hodina, kedy aj Vy pridete k tomu uzáveru, že ako ste sa pomýlili. Nechcem hanit príbuzný národ, ale moja maďarská pýcha nedopustí ani to, aby som Vás prosil, alebo aby som sa sťažoval pred Vami, ale prisahám, že podľa Vášho veľkého básnika LEINO FINO budem žiť, aj napriek Vaším tvrdým nespravodlivým vyhláseniam, ktoré ste veľmi chybné a proti maďarskému národu previedli. “ Nasleduje báseň od Leino Fino s názvom *K národu Petőfibó*, v ktorej sa o i. píše:

Hor sa bratu! Na posledný boj,
 Zaznel poplašný zvon!
 Aj keď zvíťazí surové násilie,
 nech zostane srdce slobodné.
 V trápení, bóli, viere,
 zgrupujte sa všetci do kopy,
 ako stromy v hlbokom lese,
 v noci vražednej víchrice.

Korbuly, podpísaný ako „*Hornozemský Maďar*“ končí svoj list slovami: „*Toto robí dnes maďarský národ, pokiaľ nepríde zase jeho hodina, ktorá prebudí ho a zatiaľ sa modlí k svojmu Bohu za seba a aj za svojich nepriateľov. Dobré zdravie Vám prajem a zostávam s úplnou úctou.*“

K odhaleniu Korbulyho písomných aktivít prispelo zadržanie jeho korešpondencie smerujúcej na ambasády Fínska, Rakúska a USA. Rovnako bol zadržaný aj jeho list s adresátom Domonkos Korbuly v Budapešti.⁸⁸ Listy skúmal znalec Ján Slanec, ktorý dňa 17. júna 1959 vypracoval znalecký posunok odobrený súdnym znalcom Miroslavom Dufekom. Znalec skúmal vzdialenosť jednotlivých písmen, výšku písma, typové osadenie písmen a rovnako aj individuálne znaky písma, ktoré vznikajú v dôsledku používania písacieho stroja. V záverečnej správe znalec konštatuje: „*Byla sbledána naprosta shoda, což dokazuje, že všechny předložené písemnosti byly napsány na jednom psacím stroji.*“⁸⁹ Zároveň znalec zistoval aj samotný rukopis Pavla Korbulyho. Porovnával anonymný list písaný rukou s jeho rukopisom. Znalec rovnako konštatoval: „*byla prokázána naprosta shoda ve všech hlediskách grafické expertis [...] pisatelem anonymního dopisu je s plnou jistotou Pavel Korbuly z Bratislavy.*“⁹⁰

⁸⁸ Prešná adresa: Móricz Zsigmond körté 14, Budapešť XI.

⁸⁹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Znalecký posudok zo 17. 6. 1959.

⁹⁰ Ibid.

Avšak expertné stanovisko znalca zo 17. júla 1959 nemohlo byť použité ako usvedčujúci dôkaz pri súde. Dňa 5. septembra 1959 náčelník odboru vyšetrovania npor. Greguš napísal: „*Porovnávací materiál bol získaný agentúrnou cestou, takže Váš znalecký posudok nemôže byť použitý pri súdnom pojednávaní. Nový znalecký posudok žiadame aj z toho dôvodu, že od tej doby boli získané aj ďalšie anonymne dopisy, ktoré zaslal Korbuly na Americké veľvyslanectvo a Fínske vyslanectvo v Prahe, ktoré Vám pripojene zasielame a tiež bol pri domovej prehliadke u Korbulyho zabavený písací stroj, z ktorého boli prevedené otláčky a tiež rôznych písomný materiál.*“⁹¹ V ďalšom znaleckom posudku zo 16. septembra 1959 znalec Miloslav Žarnovičan konštatuje: „*Zistila sa úplná zhoda, čo dokazuje, že všetky predložené písomnosti boli napísané na jednom písacom stroji, a to na písacom stroji zn UNDERWOOD vyr. č. B 196019, ktorého majiteľom je údajne Pavol Korbuly.*“⁹²

Pavol Korbuly sa ocitol vo väzbe dňa 30. júla 1959. Ešte v ten deň sa v jeho dome uskutočnila domová prehliadka. Dňa 6. augusta bolo oznámené Dr. Márii Kobulyovej, že jej manžel bol dňa 30. júla 1959, so súhlasom prokurátora, ponechaný vo väzbe. „*Písomný styk sa povoľuje jeden raz za mesiac ...*“⁹³ O mesiac neskôr služobný lekár ministerstva vnútra konštatoval, že zdravotný stav obvineného je uspokojivý a „*po duševnej stránke sa nám nejaví nutnosť psychiatrického vyšetrenia,*“⁹⁴ no zároveň konštatoval, že Korbuly má zvýšený krvný tlak, trpí celkovou artériosklerózou i neurastenickým syndrómom.

Vyšetrovateľ sa k osobe bývalého sudcu Štátneho súdu správal rovnako ako k iným trestne stíhaným počas komunistického režimu. Dal do popredia triedny pôvod, informáciu o emigrácii jeho brata a rovnako aj „*vplyv cirkevnej hierarchie*“. V správe o skončení vyšetrovania sa uvádza: „*Obrinený Pavel Korbuly pochádza z buržoáznej rodiny. Jeho starý otec bol nájomcom veľkostatku a jeho otec okresným lekárom v Hurbanove. Má jedného brata, ktorý pred príchodom sovietskej armády do Maďarska, evakuoval do Nemecka a odtiaľ odišiel do USA, kde sa aj teraz zdržuje, konkrétne v Chicagu a pôsobí tam ako lekár. Menovaný bol od svojho detstva vychovávaný v maďarských buržoázných kruboch a tiež aj strednú školu*

⁹¹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. 9. správa Ministerstva vnútra. List z 5. 9. 1959.

⁹² A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Znalecký posudok zo 16. 9. 1959.

⁹³ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. List Dr. Márii Kobulyovej zo 6. 8. 1959.

⁹⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Lekárska správa z 28. 8. 1959.

*absolvoval v reboľnom gymnáziu Benediktínov v Komárne, kde bol vychovávaný pod vplyvom maďarskej cirkevnej hierarchie. Oženie sa taktiež s osobou, ktorá pochádza z meštiackej a reakčne zameranej rodiny, kde bola vychovávaná tiež v šovinistickom duchu, ako aj obv. Korbuly a takým spôsobom aj zamerali výchovu svojich detí.*⁹⁵ Korbulyho obvinenie sa teda dotýkalo aj jeho manželky a detí. Jej činnosť na ľudových súdoch ako aj členstvo v KSS (informácia je zo svedectva Heleny Kyselovej) neboli spomenuté. Korbulyho snaha prežiť v meniacich sa politických podmienkach bola vyšetrovateľom interpretovaná nasledovne: „*Obvinený Korbuly je osoba, ktorá sa prispôbi ku každému režimu, ktorý mu poskytne vhodné životné prostriedky, čoho jasným dôkazom je aj to, že vykonával sudcovskú prax za predmníchovskej republiky, potom počas okupácie zase slúžil maďarským fašistom s ktorými sympatizoval a hoci je jeho manželka židovského pôvodu, počas rasovej diskriminácie pomáhal nylásom pri prenasledovaní občanov židovského pôvodu a maďarským vojakom zasielal na frant nylasské noviny.*“ Správa sa opiera o Polákovú výpoveď proti Korbulymu. Nakoniec vyšetrovateľ konštatoval: „*Obv. Korbuly i Feszty svoju nepriateľskú činnosť doznali z ktorej sú tiež usvedčení vzájomnými výpoveďami i výpoveďami svedkov a dokumentárnym materiálom.*“⁹⁶

Krajská prokuratúra v Bratislave podala obžalobu voči obvineným 30. septembra 1959 (1 Kv 0110/59) prostredníctvom krajského prokurátora Štefana Ondrisa. Prokurátor poukázal na ich triedny i politický profil, nenávisť voči republike, hanobenie ľudovodemokratického zriadenia ako aj ZSSR, i to, že sa Korbuly „*priamo obrátil na cudziu moc o pomoc pre kontrarevolucionárov v Maďarsku*“. Prokurátor konštatoval, že Pavol Korbuly čin spáchal za obzvlášť prit'ážujúcich okolností a teda nielen podľa § 79 a) ods. 1. trestného zákona, ale aj podľa ods. 3b) citovaného zákona za trestný čin podvracania republiky. Prokurátor v dôvodovej správe o. i. napísal: „*Ako kariérista znovu sa chcel rýchle preorientovať a zaslúžiť si nejaké vedúce miesto v novom štátnom útvare, ktorý očakával v prípade víťazstva kontrarevolučných síl v ľudovodemokratických štátoch i v ČSR. Preto dňa 25. 10. 1956 – teda 2 dni po vypuknutí kontrarevolúcie – úplne zelektrizovaný udalosťami napísal anonymný list v mene bratislavských maďarov,*

⁹⁵ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

⁹⁶ Tamtiež.

v ktorom žiadal pomoc vraj „za slobodu bojujúcemu Maďarsku“⁹⁷ Ďalej bolo zistené, že „napísal list maďarskému oddeleniu talianskeho rozhlasu v Ríme, v ktorom ďakoval za „relácie“ zrejme štvare.“⁹⁸

Dňa 24. septembra 1959 bolo ukončené vyšetrovanie Pavla Korbulyho pre trestný čin podvracania republiky podľa § 79a odst. 1 a 3 tr. zákona. Obhajcom Korbulyho bol advokát Alexander Vajnorský.⁹⁹ Hlavný termín pojednávania bol určený na 19. novembra 1959 o 9 hod. Ďalšie bolo 22. januára 1960. Tretie hlavné pojednávanie sa uskutočnilo 14. apríla 1960 o 9 hod. Predsedom senátu bol Ervín Polakovič, sudcom z ľudu Lukáš Sivok a Jozef Lacko. Prokurátorom bol Dr. Emil Majerhofer a zapisovateľkou Berta Rybárová. Za obhajcu bol ustanovený Dr. Alexander Vajnorský.¹⁰⁰ Krajský prokurátor navrhol, aby bola vylúčená verejnosť. Obhajca s tým súhlasil, no žiadal, aby mohla byť prítomná manželka odsúdeného Mária Korbulyová a syn Ladislav Korbuly. Tí boli ponechaní ako „dôverníci obžalovaného“. Obžalovaný konštatoval, že nemá čo k veci dodať a v súčasnej dobe sa cíti dobre. Obhajca predložil nové dôkazy: prípis poverenictva spravodlivosti z 8. 9. 1955, prehlásenie KSS okresný sekretariát v Galante z 18. 2. 1946, prípis ministerstva spravodlivosti z 5. 11. 1954, potvrdenie Okresnej odborovej rady v Brezne nad Hronom z 13. 11. 1948. Tieto dôkazy mali zrejme napomôcť zníženiu výmery trestu pre obžalovaného. Obhajca navrhol „vymerať trest s použitím § 30 trestného zákona.“ Na druhej strane prokurátor žiadal, aby bol „vymeraný prísnejší trest“. Hlavné pojednávanie sa skončilo o 11.30 hod. s tým, že obvinený bol odsúdený podľa § 79 a) ods 3. trestného zákona na 3 a pol roka odňatia slobody nepodmienečne na základe viny podľa § 79 a) ods. 1.3 písm. b) trestného zákona a podľa § 43 trestného zákona na stratu čestných práv občianskych na dobu 3 roky po odpykaní, premlčaní, alebo odpustení trestu. Zároveň podľa § 55 ods. 1 písmeno a)

⁹⁷ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. 9. 1959.

Krajská prokuratúra v Bratislave, 1 Kv 0110/59, 30. 9. 1959, krajský prokurátor Štefan Ondris.

⁹⁸ Tamtiež.

⁹⁹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Rozhodnutie o skončení vyšetrovania, KS MV Bratislava, 24. 9. 1959.

¹⁰⁰ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zápisnica o hlavnom pojednávaní, KS Bratislava, 14. 4. 1960.

trestného zákona došlo k prepadnutiu písacieho stroja zn. UNDERVOL č. 4. B 196819 a jednej detskej tlačiarňičky s gumovými písmenami.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave je voči osobe Korbulyho (oproti správe vyšetrovateľa, či návrhu prokurátora) oveľa zhovievavejší. Nepoužíva výraz „*buržoázny pôvod*“, ale že pochádzal z „*meštiackej rodiny*“ a otec ako okresný lekár patril k tzv. vyššej vrstve. „*Meštiacka výchova silne pôsobila na obžalovaného a prejavovala sa v jeho práci i myslení, pričom ešte ani teraz nie je možné povedať, že by sa úplne tejto zbavil.*“¹⁰¹ Na druhej strane protikomunistickú revolúciu v Maďarsku sudca nazýva „*ozbrojený puč*“, hovorí o „*zverstvách páchaných kontrarevolučnými živlami*“. Myslíme si, že je chybné uvedené, že Korbuly „*už v prvých dňoch kontrarevolúcie píše na konzulát USA v Bratislave.*“ Takýto konzulát v Bratislave zrejme. Kobuly písal na rakúsky konzulát.

„*Obžalovaný sa k trestnej činnosti v celom rozsahu doznal a na svoju obranu uviedol, že nevie si vysvetliť prečo vlastne listy písal. Pri tomto poukazuje aj na svoj duševný stav, najmä to, že od roku 1955 sa liečil a bol vyšetrovaný aj na psychiatrickej klinike.*“¹⁰² Na základe posudku ošetrojúcich lekárov Pavla Korbulyho súd v rozsudku k jeho osobe konštatuje, že Korbuly bol „*od mladého veku psychopatickým jedincom s hysterickými rysmi*“ a že u obžalovaného ide o „*zníženú prítomnosť*“.¹⁰³ „*Pred 2 rokmi začali obťažovať srdcového i nervového rázu. Toho času má závrate, točenie hlavy, úzkosť, depresie, fóbie, neznáša veľa ľudí, plačlivosť, apatia.*“¹⁰⁴ Ďalej sa spomína informácia, že je náboženský fanatik, má halucinácie a v mesiaci október 1958 bol odoslaný na psychiatrickú kliniku, no nebol tam prijatý. Liečený bol ambulantne. Na nespoľahlivosť Kobulyho výpovedí poukazoval obhajca Štefan Fesztyho pred Najvyšším súdom v Prahe: „*U Korbulyho bolo nariadené preskúmanie duševného stavu, a preto ani výpovede Korbulyho z tohto dôvodu nemôžu byť spoľahlivým dôkazom.*“¹⁰⁵

¹⁰¹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. septembra 1959.

Zápisnica o hlavnom pojednávaní, KS Bratislava, 14. 4. 1960.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Neurologická ordinácia. Výpis z kartotéky, 19. 8. 1959.

¹⁰⁵ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Štefan Feszty. Zápisnica o odvolacom pojednávaní na Najvyššom súde v Prahe z 22. marca 1960. Predseda senátu Dr. František Stýblo. Feszty bol rozsudkom Najvyššieho súdu odsúdený na 2 a pol roka odňatia slobody. 6 To 08/60.

Súd napriek informáciám o zdravotnom stave obvineného konštatoval: *„Konanie obžalovaného je vysoko nebezpečné pre spoločnosť. Trestnú činnosť spáchal ľstivo najmä tým, že išlo väčšinou o listy anonymné, pričom vystupoval v mene širšieho kerubu ľudí – hornozemských maďaron.“*¹⁰⁶ Ďalej sa v rozsudku píše: *„V osobe obžalovaného ide o bývalého sudcu, ktorý sa nezabavil násosov meštiackej výchovy. Ide o páchatela, ktorý bol dlhé roky vychovávaný k nenávisti voči slovanským národom a tejto nenávisti sa nezabavil ani dlhším pôsobením v rôznych funkciách vykonávaných za ľudovodemokratického štátneho zriadenia. Toto svoje zmysľovanie ako maďarský buržoázny nacionalista dlho skrýval a navonok prejavoval kladný pomer. Pri prvej príležitosti, keď podľa jeho názoru prišla vhodná doba, tak nie len, že otvorene s ďalšou osobou sa vyjadril proti nášmu zriadeniu, ale v tomto smere boli ním vyhotovené aj mnohé listy. Zrejme mu išlo aj o vytvorenie nejakej skupiny maďarských buržoáznych nacionalistov a týmto spôsobom začíнал.“*¹⁰⁷ Sudca Korbuly sa ocitol za múrmi väzenia. Je pravdepodobné, že aj po boku tých, ktorých tam nespravodlivo pred pár rokmi sám odsúdil.¹⁰⁸ Jeho cesta pokánia sa nezrodila v čase odpykávania trestu.

9 Literárna činnosť a pokánie

*„Napokon nepriateľský postoj obvineného Korbulyho k ľudovodemokratickému zriadeniu v ČSR sa jasne zraď aj z jeho tzv. literárnej práci – vlastných úvahách – v ktorých vyjadruje svoje zmysľovanie k súčasným pomeroch u nás.“*¹⁰⁹ Napísal v septembri 1959 vyšetrovateľ. Avšak literárna činnosť Korbulyho bola oveľa rozsiahlejšia. Bol sudcom, ktorý písal súdne rozhodnutia. Bol občanom maďarskej národnosti píšucim na zahraničné ambasády. Písal odborné články, úvahy, ba aj básne, v ktorých o. i. reflektoval svoju spoluprácu s komunistickým režimom.

Počas výsluchu dňa 4. septembra 1959 Korbuly povedal: *„Písaním článkov som sa zaoberal v rokoch 1950 – 51, keď som písal tri články do maďarských časopisov ‚Természet és technika‘ čo znamená príroda a technika. V roku 1953 som písal jeden*

¹⁰⁶ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. septembra 1959.

Zápisnica o hlavnom pojednávaní, KS Bratislava, 14. 4. 1960.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Pred uverejnením štúdie sa nám nepodarilo preštudovať väzenský spis sudcu Korbulyho.

¹⁰⁹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Zpráva o skončení vyšetrovania z 24. septembra 1959.

článok do ‚ÚJ SZÓ‘ z príležitosti voľby sudcov z ľudu. Ďalej som písal jeden úvodník v slovenskej reči do časopisu Právnického ústavu ministerstva spravodlivosti zvaný ‚Sudca z ľudu‘.¹¹⁰ V roku 1958 Korbuly na požiadanie zamestnanca SPN pána Slobodu preložil z knihy ROH určenej pre Červený kríž aj niekoľko vtipov do maďarskej reči, ‚... ku ktorým som pridal aj mnou vymyslený a napísaný vtíp z lekárskeho prostredia.‘¹¹¹ Vtedy si Korbuly zaumienil, že bude písať básne a novely, ktoré mali byť neskôr uverejnené v časopise Slovenského zväzu žien ‚Dolgozó nő‘, avšak k ich zverejneniu nedošlo, ‚... pre zaneprázdnenosť a chorobu hlavnej redaktorky Márie Turyovej.‘¹¹²

Počas vypočúvania Korbuly priznal, že písal aj články ‚závadného obsahu‘ medzi ktoré patrila článok o blumentálskom kostole, ktorého originál dal Dr. Kócsymu a o misijnom kríži, ktorý venoval Dr. Bruknerovi do Ostrihomu. ‚Ostatné články, ktoré sú závadného charakteru som písal len pre seba z dlhšej chvíle,‘ zdôvodnil.¹¹³

Čo konkrétne napísal Korbuly? V texte s názvom *Modrý kríž* sa píše: ‚Vydali heslo, že v štátoch s hviezdou, nemôže byť kríž!‘ Bola to priama narážka na štáty v područí komunistického režimu. ‚Vedia dobre, že pri lesku krížu ich hviezda sa zničí. Započala honba! Najprv pekne po tichúčku začali to v školách, potom rad radom v úradoch a nevynechali ani stoly sudcov.‘ Korbuly, ktorý prakticky ako člen KSS a sudca napomáhal tejto ‚honbe‘ sa zrazu cíti obet’ou? To, že nevynechali ani sudcov znamená, že sa tieto témy dostávali na stoly sudcov, ktorí ‚museli‘ rozhodovať, alebo je to narážka, že aj sudcovia boli obet’ami režimu? Prípadne sa za takúto obet’ považoval aj on sám? Ďalej v texte dáva do popredia symbol kríža a jeho nivočenie v mene pokroku. ‚Na mnohých miestach nestrpeli ani na uliciach, námestiach obraz nášho spasiteľa. Bobužial dnes už sme tam, že napísanú záruku posliapali do bahna a otvorene bojujú proti krížu. Nie jedného v jednej rodine zmizol kríž a nie jedno srdce sa zabalí jeho podobou. Slovom i písmom smelo po celom štáte vyhlasujú: Prečo so symbolom tmárstva, nech zvíťazí rozum človeka, nech žije technika. Ešte prevádza sa stály boj proti našej svätej viere a kým

¹¹⁰ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959.

¹¹³ Ibid.

*prebieha boj bezbožníkov proti viere nezbadajú, že veľa prizvukovali vývoj techniky na celej zemeguli – dedinách, mestách, jednako, deň zo dňa sa vyzdvihujú nad domami obraz nášho spasiteľa v podobe križa – televíznej antény.*¹¹⁴

Ďalší text má názov *Ének amisažóskeresztekéről...* (Pieseň o misijnom križi), v ktorom poukazuje na posledný misijný rok zobrazený na križoch pri kostoloch, ktorým bol rok 1946. „*Vtedy boli posledné ľudové misie. Kde sú tí horliví jezuitskí pátri, kde žiješ dnes Ty ticho hovoriaci františkán a tí ďalší zástupcovia Boha.*“ A bol to práve Korbuly, ktorý súdil predstaviteľov cirkevného života a teda aj rehoľníkov... V čase, keď píšete tento text sa stavia na stranu tých, ktorí v sebe nosia znamenie križa. Text končí slovami: „*My vieme, že i dnes stojíte misionárske križe, i keď na Vašich drevách od tej doby nepripísali nový rok, ale tento sme napísali do našich srdc a nosíme to v našich dušiach tieto chýbajúce roky, i keď sa toto zastavilo rokom 1946.*“

Počas vyšetrovania Pavla Korbulyho bol zabavený aj jeho poznámkový zošit, v ktorom boli viaceré poznámky. Dotýkali sa počúvania vysielania Vatikánskeho rozhlasu, či básnickej tvorby. „*Pokiaľ sa týka poznámky ‚Szenvedő Madár‘, čo znamená ‚Trpiaci Madár‘ som napísal časti takej básne o bolestiach jedného bratislavského Maďara, v čom som vystupoval fakticky ja, resp. v tejto básni som uvádzal moje domnelé krivdy.*“ K problematike počúvania Vatikánskeho rozhlasu uviedol: „*Jeho vysielanie som počúval v nemeckej reči, lebo som v maďarskej reči nemohol počuť pre rušenie. Toto mám poznamenané preto, že som chcel o tomto vysielaní, že je rušené napísať verš, avšak k napísaniu veršu nedošlo. K počúvaniu Vatikánskeho rozhlasu dodávam, že som vysielanie počúval len sám a nikomu som o tom nebol povedal alebo nejako neagitoval.*“¹¹⁵ Ďalej sa dozvedáme, že Korbuly napísal v maďarčine a neskôr aj preložil svoju prácu s názvom „*A rezsim áldozata*“ (Obet' režimu), „*Misiós kereszt*“, či podľa jeho slov prácu s „*nezávadným obsahom*“ s názvom „*Čiňan v blumentálskom kostole*“. Prostredníctvom Dr. Balogha chcel svoje práce dať na posúdenie literárnemu kritikovi Turcelovi, „*avšak doteraz k tomu nedošlo, lebo Turcel bol vždy zaneprázdnený. Svoje literárne práce som nijako ináč nerozširoval.*“¹¹⁶

¹¹⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959.

¹¹⁵ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959; Protokol o výpovedi s s obvineným. Pavel Korbuly. 17. 9. 1959.

¹¹⁶ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 17. 9. 1959.

V poznámkovom bloku boli v maďarskom jazyku napísané viaceré poznámky, citáty z diela prevažne maďarských autorov, no rovnako aj poznámky z článok, kde sa písalo o krajinách, v ktorých vládol komunistický režim. Poznačil si: „*Never Nemcom ani jeho žiadnym podližavým rečiam ani vtedy, keď sa ti líška, ani keď Ťa klame.*“ (bez autora); „*Človek a jeho srdce nemôže mať smútok ani vtedy, keď so zbraňou bo chcú zničiť a ani pri najväčšom smútku sa nesmie zastaviť.*“ (Toldy Ferenc); „*Počas vlády červených 37 ríší červení zneuctili 25 800 kostolov, kláštorov a kaplíc. Tieto rozšbjali, alebo podpálili. Počet zavraždených farárov sa z celkového počtu pohybuje okolo 70%.*“ „*Prednáška Pazmána Petra – najväčšieho maď. spisovateľa v latinskej reči. Každý človek má predurčenie, koľko musí vo svojom živote vytrpieť. Keďže niekto by dlhšiu dobu nemal žiadne trápenie, bude mať ešte väčšie trápenie ešte v ďalšom živote.*“ Ako sa dozvedáme z výpovede Pavla Korbulyho zo 4. septembra 1959, tieto údaje si vypísal z časopisu „*Világ misiók*“:¹¹⁷ Korbuly už počas výsluchu „konal pokánie“ za svoje poznámky: „... *pojednávajú medzi inými štvavé a prebhané, ohováračné tvrdenia o Sovietskom zväzve a Veľkej októbrovej revolúcii, o španielskej revolúcii, o Mexiku a to v silnej klérofasistickom zameraní. Napríklad tam skreslene je uvádzané, že komunisti prenasledovali kňazov atď.*“¹¹⁸ Zvlášť posledná poznámka vo výpovedi Korbulyho je tragikomickou poznámkou. Veď samotný Korbuly bol práve tým sudcom, ktorý posielal za mreže nevinných kňazov, no rovnako aj rehoľníkov, či biskupov. Z nich dokonca dvaja už boli vyhlásených za blahoslavených mučeníkov komunistického režimu v Československu. Konkrétne blahoslavená sestra Zdenka Schelingková¹¹⁹ (1916–1955) a blahoslavený don Titus Zeman SDB¹²⁰ (1915–1969).

¹¹⁷ Časopis bol vydávaný v Budapešti. Išlo o konkrétne čísla vydané v rokoch 1938 až 1940 a ku Korbulymu sa dostali asi na jeseň v roku 1957.

A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959.

¹¹⁸ Na záver Korbuly dodal: „*K tomu poznamenávam, že tieto zviazané časopisy som nikomu ďalej nepožičiaval, ale ich moja manželka vrátila HAMZOVEJ.*“ Hamzová bola kolegyňou Korbulyho manželky. V protokole o výpovedi sa zároveň píše: „... *výpisky z rôznych kníh som si poznačil do môjho zápisníka z dlhej chvíle a tiež som si ich chcel overiť u svojho známeho Dr. Balogha Déneša k čomu však nedošlo.*“

A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 4. 9. 1959.

¹¹⁹ Bola odsúdená 17. júna 1952 na 12 rokov väzenia a 10 rokov straty občianskych práv za údajnú vелеzradu, čiže za jeden z najťažších prečinov proti štátu.

¹²⁰ Dňa 22. februára 1952 bol v Bratislave odsúdený na 25 rokov väzenia.

Počas pojednávania sa vyšetrovateľ Korbulyho spýtal: „*Za akým účelom ste rozmnožovali náboženskú letáky?*“ Išlo o litánie a modlitbu k svätej Rite. Korbuly deklaroval, že mu išlo predovšetkým o obrázok sv. Rity, nakoľko tento „*obraz namaľovala sesternica FESZTYHO Masa, ktorá sa zdržuje v Budapešti, kde aj tento obraz do niektorého kostola, resp. niektorých kostolov namaľovala.*“¹²¹ Reč padla aj na ďalší text duchovného charakteru. Konkrétne hymnu XXXIV. Eucharistického kongresu, ktorý sa konal v roku 1939 v Budapešti. Končil slovami: „*Opustený ľud Štefana kráľa. Aj Ty skloň svoje čelo, pokľakni na kolena a vysýp pred neho všetky Tvoje starosti a žiaľ! Kríž bol cez tisíc rokov stĺpom Tvojej nádeje: Nech je aj teraz Kristovo znamenie záľobou Tvojej lepšej budúcnosti!*“ Korbuly vo svojej výpovedi uviedol, že tento citát bol súčasťou listu „... *rím. kat. knažovi vo Svätom Petri pri Komárne Štefanovi Hamvasovi*“¹²². [...] *Aj touto slohou som chcel povzbudiť Hamvasa ako starého Maďara k maďarským udalostiam a prípadne ich výročiu.*“¹²³

Postoje bývalého sudcu Korbulyho neostali len ako reflexia na papieri. Bol to Korbuly, ktorý ešte pred svojím zatknutím dal v roku 1958 do kameňa vytesať slová: „*Mária vždy pomáha!*“ Tieto slová sú dnes vyryté do kameňa pri Lurdskej jaskyni v Bratislave ako symbol vďačnosti. Zrejme za tieto postoje bol dňa 5. apríla 1957 vylúčený z KSS. ZO-KSS Krajského súdu v Bratislave dňa 15. apríla 1957 v liste podpísanom jej predsedom napísalo: „*Oznamujeme Vám, že byro Obv KSS Bratislava II na svojom zasadnutí dňa 5. apríla 1957 schválilo návrh našej členskej schôdže a vylúčilo Vás zo strany. Práci česť!*“¹²⁴ „*Skoro ráno alebo neskoro večer kolenáčky chodil ku krížu pri Blumentálskom kostole a odprosival Krista za spáchané neprávosti, zatiaľčujúce jeho svedomie. A verejne sa podpísal, hoci to bolo za komunizmu celkom nezvyklé, ba až nebezpečné, pod vyznanie. Zostane navždy tajomstvom, ako ‚Mária pomohla‘ konkrétne Korbulymu, ako mu pomohla, keď sa vnútorne*

¹²¹ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 17. 9. 1959.

¹²² *Hamvas Štefan* nar. 3. 2. 1892 Piszke, ord. 21. 6. 1914; kap. Svätý Peter; adm. 1920 Kert; kap. Svätý Peter; adm. 1923 tamtiež; far. 1927 tamtiež; dekan 1945 dekanát Dvory nad Žitavou. [cit. 19. 7. 2021]. Dostupné z: <http://www.mariasoft.sk/knazi/knazi.htm>

¹²³ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Protokol o výpovedi s obvineným. Pavel Korbuly. 17. 9. 1959.

¹²⁴ A ÚPN Bratislava, V – 1640, Korbuly Pavel a spol. Závodná organizácia KSS na Krajskom súde v Bratislave, 15. 4. 1957.

*zhrýzal spomínajúc na svoju komunistickú minulosť precitajúc do viery a pokánia.*¹²⁵ Jeho syn sa hanbil za svojho otca. No ten mu na to povedal: „Ja to musím urobiť!“¹²⁶

10 Rok 1968

Písal sa rok 1968. Obdobie, ktoré otváralo cestu k demokratizačným procesom. Aký význam mohlo mať dané obdobie pre sudcu Pavla Korbulyho? Nevieme. Spoločnosť nastavuje nové zrkadlo, v ktorom sa neodráža osoba bývalého sudcu Korbulyho, ktorý koná pokánie. Spoločnosť začína zrkadliť éru bezprávia. Časy, keď sudcovia súdili a odsudzovali nevinných a je potrebné rehabilitovať. Z katakomb vystupujú tí, ktorých blízki boli nezákonne popravení. O slovo sa hlásia MUKLi (muž určení k likvidácii). A kde sú nevinne odsúdení, tak tam sa zrazu ukazuje prstom aj na prokurátorov, sudcov. Na tých, ktorí súdili nevinných. Písali zdôvodňujúce rozsudky, trestali.

V Československu sa rodia organizácie združujúce politických väzňov. Na Slovensku vzniká Slovenská organizácia na ochranu ľudských práv (SONOLP).¹²⁷ Dňa 8. apríla 1968 *Večerník* publikuje oficiálne vyhlásenie vedenia tejto organizácie: „*Nová organizácia chce nielen pomôcť pri rehabilitácii a vôbec ľuďom dožadujúcich sa ľudských práv podľa Charty OSN, ale byť aj garantom, že sa nezopakujú metódy uplynulých rokov a že osoby, ktoré sa podieľali na akejkoľvek forme upierania ľudských práv opustia navždy náš politický život.*“ Komunisti ľudí združených v organizácii vnímali ako tých, ktorí chcú postupne likvidovať KSČ. V spise ŠtB zo 6. decembra 1968 čítame: „*Obdobne jednotlivci prejavujú snahy o kompromitáciu a likvidáciu Štátnej bezpečnosti.*“¹²⁸ „*Cieľom SONOLP-u bolo*

¹²⁵ „*Vedť koľkých Korbuly odsúdil na križ komunistických väzení, týrania a smrti; no napokon jeho samého vlastné svedomie odsúdilo na križ mučňích výčítiek, za ktorými nasledovalo zmŕtvychstanie v podobe obrátenia, pokánia, bolestného očisťovania. Návrat márnotrátneho praveho lotru, ktorému ukrižovaný Ježiš odpúšťa, sa v dejinách opakuje nespočetne krát, lebo Božia láska je trvalou ponukou všetkým, ktorí sa od nej vzdialili.*“

HAJKO, Jozef. *Lurdská konverzia* [online]. [cit. 12. 7. 2021]. Dostupné z: http://www.archivioradiovaticana.va/storico/2008/09/18/%C5%A1tvrkov%C3%BD_koment%C3%A1r_jozefa_ha%C4%BEka_lurds%C3%A1_konverzia/slo-231750

¹²⁶ Filmový dokument *Zdenka* (réžia: Iva Kúšiková, Slavomír Zrebný, 2013).

¹²⁷ A ÚPN Bratislava, fond ministerstvo vnútra, reg. č. 11593/1, SONOLP.

¹²⁸ A ÚPN Bratislava, fond ministerstvo vnútra, reg. č. 11593/1, SONOLP, Správa o vzniku a vývoji „Organizácie na ochranu ľudských práv“, 6. 11. 1968.

postupne likvidovať štátnu bezpečnosť, presadiť rehabilitácie všetkých politických väzňov a zabezpečiť im vedúce postavenie v štáte.“¹²⁹ Taký je pohľad ŠtB, ktorej je výsostne nepríjemný vznik takejto organizácie. Rovnako je to nepríjemné aj funkcionárom komunistickej strany. Dokonca aj tým, ktorí sú tvármi politiky zmeny. Prichádza august 1968 a tváre demokratizačného procesu z radov politických väzňov uspáva príchod okupačnej armády. V strachu pred väznením a novou formou represálií mnohí emigrujú.

Existencia SONOEP-u vzbudzuje strach i rešpekt. Otvára sa téma, ktorá zasiahne aj rodinu sudcu Korbulyho. Jeho vlastné deti sa hanbia za svojho otca. Obávajú sa, že spolu s jeho menom bude pošliapané aj ich meno. Peter je v tom čase študentom na Filozofickej fakulte KU v Bratislave a Ladislav pracuje od 1. decembra 1967 v Štátnom ústave pre kontrolu liečiv ako technicky pracovník, knihovník. Volia radikálne riešenie. Dňa 22. apríla 1968 odchádzajú do zahraničia. Výjazdnu doložku majú schválenú už 10. apríla 1968. U Ladislava je miesto pobytu uvedené Rakúsko: Viedeň, Sylvia Babun. U Petra Rakúsko: Viedeň, Máriahilferstr. 62, Korbuly Johann. Doma ostáva len ich najstaršia sestra Zuzana, ktorá pracuje v Ústave pre doškoľovanie lekárov. Ladislav povie mame, že cestuje do Banskej Bystrice. Peter, že cestuje do Prahy. „*Pôvodne spomínali, že cestujú na 2 dni,*“ píše sa v oznámení o trestnom čine vo výpovedi ich mamy JUDr. Márie Korbulyovej zo 6. mája 1968. „*Asi za tri dni som dostala telegram z Viedne, že letia. O ďalšie 2-4 som dostala od synov pohľadnicu, že sa nachádzajú v Izraeli.*“ Dôvod? „*Motívom ich činu bola podľa mňa tá skutočnosť, že sa v súčasnej dobe obrodného procesu bol môj manžel spomenutý ako sudca v dôchodku, že sa zúčastňoval na procesoch v päťdesiatych rokoch. Ešte pred svojím odchodom do zahraničia bolo na synoch jasne vidieť určitú duševnú depresiu ako to všetko skončí. [...] Zároveň poznamenávam, že mladší syn Peter bol veľmi dobrým žiakom a mal tuhá aj určité funkcie. Keď sa začalo hovoriť o týchto vyššie spomenutých veciach prehlasoval, že ak sa objaví meno otca v novinách, nemôže sa v škole ukázať, lebo by sa zato všetko hanbil.*“ Mária oznamuje útek vlastných synov Krajskej správe SNB ŠtB v Bratislave dňa 6. mája 1968. Je ochotná vyšetrovacím orgánom ozrejmiť aj ďalšie detaily, no prosí „*aby nebola hľadaná v mieste bydliska, lebo manžel je chorý a ťažko by to znášal.*“¹³⁰

¹²⁹ A ÚPN Bratislava, fond ministerstvo vnútra, reg. č. 11593/1, SONOEP, Návrh na uloženie objektového zväzku „SONOEP“ č. 11593 do archívu, 16. 12. 1976.

¹³⁰ A ÚPN Bratislava, fond KS-SNB ŠtB Bratislava, vyšetrovací spis Korbuly Ladislav a spol.

Korbulyho životná púť sa končí v roku 1970. Pochovaný je na bratislavskom cintoríne v Slávičom údolí. Jeho manželka zomiera v roku 1975. A ich deti? Syn a dcéra po ich smrti žili v Bratislave a ich najmladší syn Peter žil v Izraeli. Opäť, ako zlatá niť, aj v ich osobných životoch rezonuje myšlienka rodinnej spolupatričnosti a túto danosť využíva, či zneužíva ŠtB. Ale to už je iný príbeh...

11 Záverom

Pragmatizmus, karierizmu, alebo len obyčajná starostlivosť o zabezpečenie živobytia pre seba a vlastnú rodinu môže viesť profesionálneho trestného sudcu k spolupráci s komunistickým režimom. Jeho rozhodnutia sú odôvodnené a logicky presné v duchu zákona, no nie v duchu morálky a svedomia. Sudca Dr. Pál Korbuly patril k tým sudcom, ktorý si priznali vlastnú chybu, zlyhanie a konal verejné pokánie. Takýto prípadov v dejinách nie je veľa. Je dobré poznať ich celkový životný príbeh.

Summary

Dr. Korbuly Pál, a Judge by the State Court in Bratislava

The history of law indeed refers to persons handing down judgments and often offers interesting stories, such as the story of a judge working under various political regimes Dr. Pavel Korbuly (1906–1970).

On May 4, 1934, Korbuly was appointed a single judge in criminal matters, after 1948 he became an instrument of justice under the communist regime and was one of the most active judges of the State Court in Bratislava. Prior to the Vienna Arbitration, he was a judge in the Czechoslovak Republic, then in Hungary, and after 1948 he was one of the judges who tried and sentenced victims of the communist regime (more than 500 people) in Slovakia. By the same communist regime, however, Korbuly was later prosecuted due to his active support of the anti-communist uprising in Hungary in 1956. Unlike others, he was one of the judges who had realized their responsibility for convicting the innocent and committed public repentance. From this perspective, his life story is unique in Central Europe as well as worldwide.